

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Postboks 4710 Sluppen, 7468 Trondheim
Sentralbord: 73 19 90 00, Telefaks 73 19 91 01
Besøksadresse: E. C. Dahls g. 10

Saksbehandler
Beate Sundgård
Miljøvernavdeling/
Camilla Knutsen
Reindriftsavdelingen

Innvalgstelefon
73 19 92 61/
73 19 93 89

Vår dato
22.10.2015
Deres dato
19.08.2015

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
2014/7360-561
Deres ref.

Norges vassdrags- og energidirektorat
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Fylkesmannen opprettholder innsigelse til kraftutbygging av Råna, Møåa, Lødølja, Styttåa og Lauva og frarår utbygging av Mølnåa

Vi viser til vår uttalelse og faglige vurderinger i brev av 06.07.2015 vår ref. 2014/7360 og sender med dette over vår tilleggsuttalelse etter befaring og etter vår vurdering av samla belastning.

Med bakgrunn i befaring av områdene og vurdering av samla belastning av kraftutbygging i Neavassdraget samt samla belastning av inngrep i Essand reinbeitedistrikt, opprettholder Fylkesmannen innsigelse mot kraftutbygging i Råna, Møåa, Lødølja, Styttåa og Lauva. Med bakgrunn i nye opplysninger om naturmangfoldet i vassdraget etter befaring og med bakgrunn i samla belastning frarår vi bygging av Mølnåa kraftverk.

Fylkesmannens utfyllende uttalelse etter befaring i forhold til landskap, friluftsliv, natur og miljø

Råna

Befaringen av området bekreftet de verdier som var beskrevet for vassdraget i miljørapporten og andre undersøkelser. Råna er ei flott og spektakulær elv med mye fosser, bekkekløfter og gammel bar og blandingsskog i lisdene.

Selv om det går en liten traktorvei og det er drevet skogbruk i området framstår vassdraget som nærmest uberørt. Traktorveien framstår i dag som en gjengrodd sti og utgjør et svært lite inngrep i området. En oppgradering av traktorvei vil medføre store nye inngrep sammenlignet med det som er i dag. Nede ved Nea finnes det sannsynligvis rester etter gammel kulturmark.

Bildet til venstre viser øvre deler av Råna som har flere fosser og bekkekløfter. Bildet til høyre viser eksisterende traktorvei. Foto: Beate Sundgård.

Ved inntaksdam vokser den rødlista arten klåved (NT), slik som beskrevet i miljørapporten. Det var hogd noe or i dette området og denne ligger delvis over forekomsten av klåved. Disse trærne bør fjernes slik at livsbetingelsene for klåveden tas vare på.

Venstre bilde viser planten Klåved (NT) som vil bli demt ned av inntaksdam. Høyre bilde viser den flotte Rånfossen som ligger ved planlagt kraftstasjon og som er godt synlig i landskapet både langs elva og fra fylkesvei 705. Foto: Beate Sundgård.

Befaringen forsterket vårt inntrykk av Råna som et fantastisk flott og verdifullt vassdrag og de verdiene dette vassdraget har både for opplevelsesverdiene og for naturmangfoldet. Fylkesmannen opprettholder derfor innsigelsen til utbygging av Råna.

Mølnåa

På befaringen av Mølnåa viser det seg at det vokser intakt kantskog med or, rogn, selje og gran stort sett langs hele vassdraget, og der nedre deler så ut som en ravinedal med bratte lisider med mye gamle store trær. Slike skogsområder er svært produktive skogområder med mye insekter. Luftfuktigheten er ofte høy og flere sjeldne og trua arter av lav, moser, karplanter og sopp kan finnes i slik skog. Gråor er levested for sjeldne og trua arter av biller, lav, moser og sopp. Gråorskog har like stor tetthet av fugl som tropisk regnskog. Det kan finnes 3500-4500 spurvefuglpar per kvadratkilometer i slik skog. Mølnåa med skogen rundt fungerer dermed som en biologisk oase i et ellers ganske oppdyrket og utnyttet landskap.

På grunn av en svært høy utnyttning av vassdragene i Neas nedbørsfelt og problem med ørekyte på grunn av redusert vannføring i Nea, så er Mølnåa en viktig gytebekk for storørret i Selbusjøen. Dette var momenter som kom fram under befaringen. Utslipp fra gårdsbruk i den mulige ravinedalen er sannsynlig årsak til at det ikke er registrert mye fisk i elva, noe som vil rette seg når utslipp stoppes.

Skulle det likevel gis tillatelse til utbygging bør kraftstasjonen flyttes opp til foss med utløpsventil i eller over kulpen slik at hele gytestrekningen for storørret tas vare på.

Mølnåa er tidligere brukt til mølledrift og i miljørapport framstilles Mølnåa som ei elv med mye inngrep. De to betongtersklene som er rester fra mølledriften utgjør etter vår mening kun små inngrep i elva. Mølnåa framstår derfor som et forholdsvis uberørt vassdrag, særlig med tanke på at dette er et vassdrag som ligger i et intensivt utnyttet jordbrukslandskap.

På grunn av nye momenter som kom fram under befaringen slik som Mølnåas betydning som gyteelv for storørret i Selbusjøen, de store arealene med intakt flommarkskog, mulig ravedal, elvas få inngrep som med enkle grep kan fjernes og samla belastning i Neavassdraget frarår Fylkesmannen bygging av Mølnå kraftverk.

Løddølja

Løddølja har absolutt en stor landskapsverdi selv om vannføringen er redusert. Foto: Beate Sundgård.

Befaringen viser at Løddølja på tross av regulert vannmengde er et fantastisk landskapselement i Skarpdalen og i inngangen til Skarvan og Roltdalen nasjonalpark. Fylkesmannen mener derfor ikke argumentet med at Løddølja allerede er påvirket, tilsier at en bør legge hele elvestrekningen i rør. Planlagte utbygging blir et nytt stort inngrep i elva. For dette vassdraget bør det heller jobbes for å øke vannføringen i elva. Rørtraseen legges over store myrarealer i slakt hellende terreng. Dette vil tørrelegge myrarealer på nedsiden av rørtraseen og dermed redusere området evne til å lagre karbondioksid. Å ta vare på våtmarker som myr, og vassdrag er et av de viktigste klimatiltakene vi kan

gjennomføre. Rørtraseen går gjennom et landskap som preges av myr med store gamle furutrær og med verdifull gammel barskog nederst. Deler av den gamle barskogen vil slik kraftstasjonen er planlagt ødelegges.

Fylkesmannen opprettholder med bakgrunn i dette innsigelsen til utbygging av Lødølja.

Møåa

Møåa er ei fantastisk elv med flotte geologiske former. Det er tendenser til fossesprøytvegetasjon langs elva. Rørtrase går gjennom bjørkeskog med rogn, selje og einer og stauder. Planlagt kraftstasjon vil ligge et godt stykke nedenfor vandringstopp og vil innebære tap av gytestrekning for ørret. Møåa er en av de viktigste gjenværende gyteelvene i Stuggusjøen. Vi mener at det at det finnes ørekyte ved kraftstasjonsområde ikke er noe argument for at vassdraget kan bygges ut. Tvert om er det desto viktigere å bevare gytestrekning ovenfor planlagte kraftstasjon som har mere stryk slik at forholdene for ørret opprettholdes.

Fantastisk geologi langs Møåa. Foto: Beate Sundgård.

Med bakgrunn i Møåas viktige funksjon som gyteelv for ørret i Stuggusjøen og elvas funksjon som et vakkert landskapselement og et lett tilgjengelig friluftsmål i et viktig friluftsområde, opprettholder vi vår innsigelse mot kraftutbygging av Møåa.

Styttåa

Det planlagte kraftverket i Styttåa er det kraftverket som vil gi minst inngrep siden kraftstasjonen er planlagt rett ved eksisterende vei. Styttåa er imidlertid ei flott elv med noe utviklet bekkekløftnatur ved Styttåfallet.

Styttåa ved planlagt inntaksdam. Foto: Beate Sundgård.

Lauva

Befaringen viste at Lauva er ei flott elv. Planlagt rørtrase går gjennom myrområder og delvis gammel blandingsskog med gran, stor gammel bjørk, gamle grove seljer og noe rogn. Skogen i området har mye kjuker og lav. Lauva har partier med fosser og ved kraftstasjonsområdet vokser det engvegetasjon som er noe kalkrik. Planlagt vei ned til kraftstasjon vil innebære store, nye terrenginngrep i området.

Øvre deler av Lauva. Foto: Beate Sundgård.

Fylkesmannens vurdering av naturmangfoldlovens § 10 samla belastning

63 prosent av vassdragene i Nea-vassdraget er allerede utbygd

Fylkesmannen har gått gjennom eksisterende kraftutbygging i Nedbørsfeltet for Neavassdraget. Det er totalt 35 elver av en viss størrelse som renner ut i Neavassdraget. 22 av disse 35 elvene er allerede utbygd, eller det er gitt konsesjon til utbygging eller vurdert til å være konsesjonsfrie. Dette gjelder følgende elver: Kvernbekken, Uthusbekken, Kalvåa, Rotla, Kråssåa, Kvennbekken, Uska, Nekkåa, Halvdagsåa, Seteråa/Storbekken, Hynna, Litj-Hena, Væla, Lødølja, Grøna, Tya, Nea (hovedvassdrag som er påvirket på hele strekningen), Renåa, Gulsetelva, Slindelva, Nåla og Brandelva.

Hvis Møåa, Lauva, Styttåa, Råna, Mølnåa og enda mer av Lødølja bygges ut vil hele 77 prosent av vassdragene i Neas nedbørsfelt være påvirket av vannkraft

13 (37 prosent) av de 35 elvene er enda ikke utbygd. Dette er Hena, Svartåa, Rotåa, Vestre rotåa, Holmsåa (nedre del påvirket av økt vassføring), Gullsetelva ned til Sørungen, Fongåa, Råma og Drøya. 5 av disse er søkt utbygd: Møåa, Lauva, Styttåa, Råna, Mølnåa samt enda mere av Lødølja.

Når vi måler lengden av utbygde elvestrekninger i nedbørsfeltet finner vi at ca 180 km er utbygd og bare ca 80 km ikke er utbygd. Da har vi kun regnet med berørt elvestrekning og ikke hele elvestrekningen i den utbygde elva.

Alle større innsjøer i Neas nedbørsfelt er påvirket av kraftutbygging

14 av 14 større innsjøer i Neas nedbørsfelt er påvirket av vannkraftutbygging. Dette gjelder Gammelvollsjøen, Sellisjøen, Finnkoisjøen, Vessingsjøen, Nesjøen/Essandsjøen, Stuggusjøen, Falksjøen, Sylsjøen, Sørungen, Østrungen,

Slindvatnet, Rensjøen, Selbusjøen og Stor-Draktsjøen. Grovt regnet er neddemt areal for disse innsjøene til sammen 50 km².

Vindkraft i området

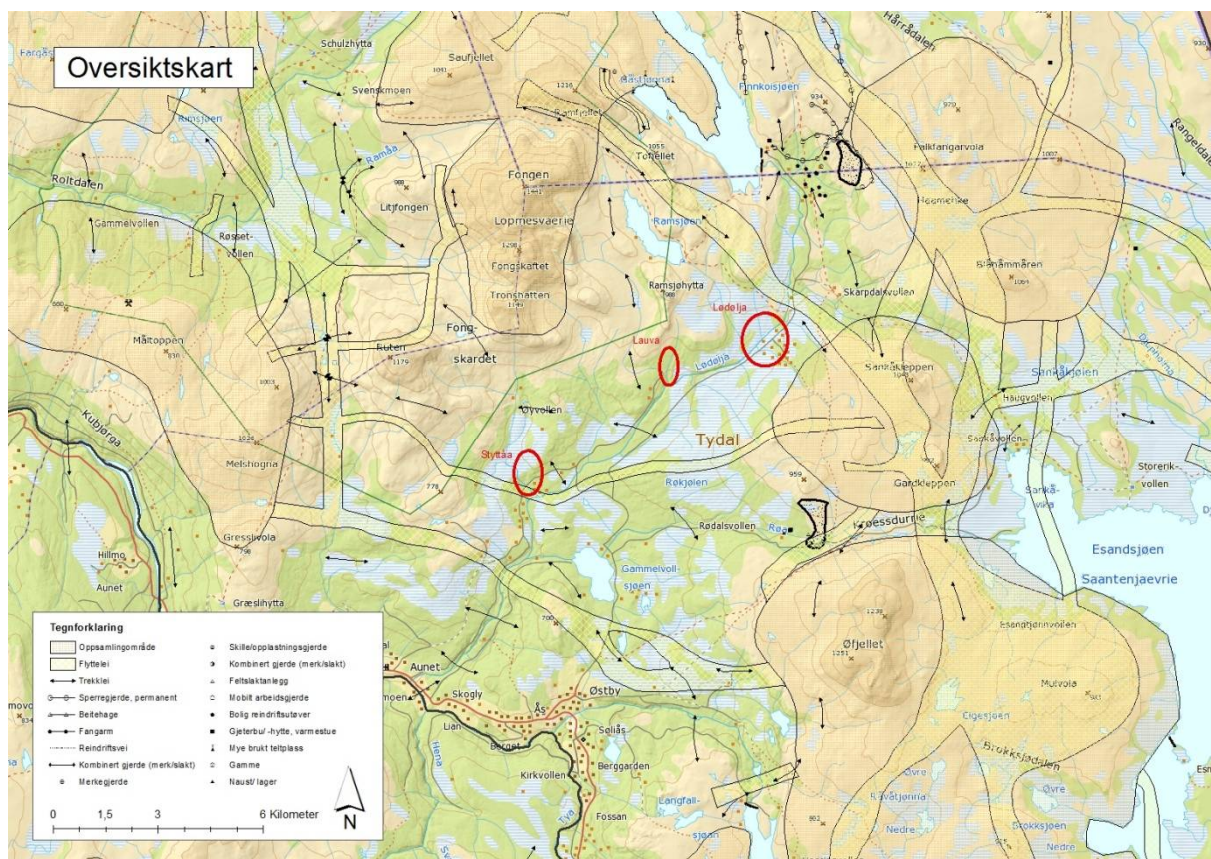
Av vindkraft er det gitt konsesjon til inntil 50 turbiner på Stokkfjellet (rett vest for Råna).

Fylkesmannen mener at samla belastning for inngrep i vann og vassdrag i nedbørsfeltet til Nea nå er svært stor og det ikke bør bygges ut flere vassdrag i nedbørsfeltet. Flom og den stadige bevegelsen av masser som naturlige vannmengder i vassdrag skaper er en nødvendig prosess for livet i og ved elver. Økosystemene i elvesystemer er stadig i forandring og alle planter og dyr som lever i og ved elva er tilpasset dette. Naturlige vannmengder og flom er en svært viktig del av økosystemet og mange arter er avhengige av flom for å leve. Dette gjelder blant annet planter og insekter som lever på elvebredder. Den konstante bevegelsen av sand og grus er viktig for laks og ørret. Det skaper egne skjul, oppvekst- og gyteplasser. For lite vannføring i elver på grunn av kraftutbygging kan gi færre gyte og oppvekstplasser. Lite vann og lite flompåvirkning gir mer slam på elvebunnen og er negativt for planter, insekter og fisk.

Fylkesmannens utfyllende uttalelse etter befaring i forhold til reindrift

Tiltakene (Løddølja, Styttåa og Lauva Kraftverk) er lokalisert i kjerneområdet til Saanti sijte (Essand Reinbeitedistrikt), dvs. et område som er mye benyttet av reindriften store deler av året, særlig under barmarkstiden. Ved Finnkoihøgda i Skarpdalen har Saanti sijte et nylig oppgradert gjerdeanlegg som benyttes til kalvemerking, skilling og høstslaktingen. Slakteanlegget er godkjent av mattilsynet, og derfor svært viktig for reindriften slakteuttak. Tilknyttet gjerdeanlegget er gjeterhytter til de fleste familiene i Saanti sijte. Gjeterhyttene blir brukt ved aktivitet i gjerdeanlegget, eller ved det daglige arbeidet med flokken (herunder flytting, gjeting, oppsyn). I Skarpdalen er det flere oppsamlingsplasser, flytt- og trekkleier som kan bli berørt av tiltaket.

Oppsamlingsplasser, flytt- og trekkleier er synliggjort i reindriftskartet under:

Kartet finnes også på *Kilden til arealinformasjon*

(http://kilden.skogoglandskap.no/?X=7334000.00&Y=400000.00&zoom=0&lang=nb&topic=reindrif&bgLayer=graatone_cache). Reindrifskartet er et

informasjonsdokument laget for kommuner, sektormyndigheter og andre private aktører, og er tegnet etter et samarbeid mellom reindrifsförvaltningen og reinbeitedistriktene.

Definisjoner:

- Trekkleier: er viktige naturlige trekk mellom beiteområder og spesielt igjennom trange passasjer, der reinen trekker av seg selv, enten enkeltvis eller i flokk.
- Flyttleier: er en lei eller trasé i terrenget der reinen enten drives eller trekker selv mellom årstidsbeitene. Flyttleier er gitt et særskilt vern jf. Reindrifsløvens § 22, og må ikke stenges.
- Oppsamlingsplasser: er områder med naturlige avgrensninger hvor reinen samles midlertidig under innsamling til flytting, kalvemerking, skilling eller slakt.

Kraftutbyggingene hver for seg vil sannsynligvis ikke få særlig store negative konsekvenser for reindriften, gitt at man foretar nødvendige avbøtende tiltak. Men, den samlede virkningen av de tre kraftverk, sammen med de eksisterende tekniske inngrep i området vil gi større negative konsekvenser. Dette ved at reinbeiteområdene til Saanti sijte stadig fragmenteres. Store utmarksarealer i Tydal kommune er fra før berørt av bl.a. vassdragsutbygging, vegbygging og fritidsboliger, og summen av disse inngrepene må tas med i betraktning i slike saker. Reindriften er avhengig av større sammenhengende beiteområder med intakte flytt- og trekkleier for å sikre beitero i flokken.

Anleggsperioden vil være den mest kritiske fasen for reindriften. Kraftverkene og rørgatene er planlagt i et område med et nettverk av oppsamlingsplasser, flytt- og trekkleier for reindriften. Mye menneskelig aktivitet og forstyrrelser kan medføre unnvikelseseffekter, der rein unnviker de vanlige flytt- og trekkleier, og reduserer bruken av vår-, sommer- og høstbeitene nært anleggsområdet. Dette kan medføre merarbeid og økte utgifter for reieneierne, ved at de må intensivere gjetingen i området.

Fylkesmannen er kritisk til rørgatetraseen til Lødølja Kraftverk. Traseen er lagt på myrområder og rabber, som er viktige vår- og høstbeiteområder for Saanti sijte. Dersom en nedgravd rørgate drenerer myrområde i og rundt rørgata, kan dette medføre en endring i vegetasjonssammensetningen, som igjen kan senke beiteverdien til området.

Konsekvensvurderingen på fagområdet reindrift i rapporten for Lødølja, Styttåa og Lauva er for dårlig. Fylkesmannen kjenner seg ikke igjen i verdivurderingen som er gjort, og mener at metodene som er blitt brukt er for dårlig. Reinbeitedistriktet er videre ikke blitt godt nok involvert i prosessen.

Avbøtende tiltak:

Dersom en konsesjon blir gitt, må det stilles vilkår om at anleggsperioden legges til en tid der den i minst mulig grad er til ulempe for reindriften. Rørtraseen må planlegges sammen med reindriften, slik at de gode beiteområdene bevares. Det forutsettes at tiltakshaver er i dialog med reindriften før og under anleggsfasen.

Fylkesmannens konklusjon i forhold til reindrift

Med begrunnelse i den reindrifsfaglige vurderingen over, og spesielt med bakgrunn i den samlede virkningen av disse og tidligere inngrep, vil Fylkesmannen ikke trekke varsel om innsigelse til de tre kraftverkene Lødølja, Styttåa og Lauva.

Fylkesmannens konklusjon i forhold til naturmangfold, landskap og friluftsliv

Med bakgrunn i befaring av områdene og vurdering av samla belastning av kraftutbygging i Neavassdraget opprettholder Fylkesmannen innsigelse mot utbygging i Råna, Møåa, Lødølja, Styttåa og Lauva. Med bakgrunn i nye opplysninger om naturmangfoldet i vassdraget etter befaring og med bakgrunn i samla belastning frarår vi bygging av Mølnå kraftverk.

Befaringen forsterket vårt inntrykk av Råna som et fantastisk flott og verdifullt vassdrag og verdiene dette vassdraget har både som opplevelsesverdi og for naturmangfoldet.

Mølnåas betydning som gyteelv for storørret i Selbusjøen, de store arealene med intakt flommarkskog, mulig ravedal, elvas få inngrep som med enkle grep kan fjernes og samla belastning i Neavassdraget gjør at Fylkesmannen mener at Mølnåa ikke bør bygges ut.

Møåas viktige funksjon som gyteelv for ørret i Stuggusjøen og elvas funksjon som vakkert landskapselement samt at det er et lett tilgjengelig friluftsmål i et viktig friluftsområde er grunnen til at vi opprettholder innsigelse mot kraftutbygging av Møåa.

Fylkesmannen mener at samla belastning for inngrep i vann og vassdrag i nedbørsfeltet til Nea nå er svært stor og at det ikke bør bygges ut flere vassdrag i nedbørsfeltet. Flom og den stadige bevegelsen av masser som naturlige vannmengder i vassdrag skaper er en nødvendig prosess for livet i og ved elver. Økosystemene i elvesystemer er stadig i forandring og alle planter og dyr som lever i og ved elva er tilpasset dette. Naturlige vannmengder og flom er en svært viktig del av økosystemet og mange arter er avhengige av flom for å leve. Dette gjelder blant annet planter og insekter som lever på elvebredder. Den konstante bevegelsen av sand og grus er viktig for laks og ørret. Det skaper egne skjul, oppvekst- og gyteplasser. For lite vannføring i elver på grunn av kraftutbygging kan gi færre gyte og oppvekstplasser. Lite vann og lite flompåvirkning gir mer slam på elvebunnen og er negativt for planter, insekter og fisk.

Med hilsen

Brit Skjelbred
Kst. Fylkesmann

Stein-Arne Andreassen (e.f.)
miljøverndirektør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg:

Kart som viser eksisterende inngrep i området (NB! Tap av beiteland som resultat av oppdemte sjøer er ikke synliggjort) (A3).